

PORTUGALIN EU-PUHEENJOHTAJAKAUSI 1.1.-30.6.2021; SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖN SEKTORIN PRIORITEETIT

Portugali toimii Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajana 1.1.-30.6.2021. Portugalin puheenjohtajuustuohon kuuluvat Saksa ja Slovenia. Portugalin puheenjohtajakauden mottona on ”oikeudenmukainen, vihreä ja digitaalinen elpyminen”. Portugalin prioriteetteina ovat resilienssin lisääminen, sosiaalisen Euroopan vahvistaminen, vihreän ja digitaalinen siirtymä sekä EU:n globaalien roolin vahvistaminen.

Portugali aloittaa puheenjohtajakautensa tilanteessa, jossa EU:n monivuotisesta rahoituskehiksestä (2021-27) sekä elpymisen rahoituksesta on päästy sopuun ja molempien toimeenpano käynnistyy. Portugalin kaudella covid-19 -pandemian hillitsemiseen tähtäävät ensimmäiset rokotteet ovat saaneet EMA:n myyntiluvat Euroopassa, ja rokotteiden jakelu jäsenmaissa on käynnistynyt. Portugalin kauden alkaessa brexit-erosopimuksen siirtymäaika on päättynyt ja Yhdistynyt kuningaskunta irtaantunut tulliunionista ja sisämarkkinoista.

Terveys- ja lääkeasiat

Koronakriisi heijastuu vahvasti Portugalin kauden agendaan. Akuutin kriisin hoidon ohella komission marraskuussa antamat ”Euroopan terveysunioniin” liittyvät säädösehdotukset, joilla pyritään luomaan EU:lle vahvemmat edellytykset tuleviin terveysuhkiin varautumiselle, pitävät puheenjohtajamaan kiireisenä. Asetusehdotuksilla uudistetaan rajat ylittäviä terveysuhkia koskevaa lainsäädäntöä. Lisäksi vahvistetaan EU-terveysvirastojen eli Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskuksen ECDC:n ja Euroopan lääkeviraston EMA:n mandaatteja kriisivalmiuksien osalta.

Myös Saksan uudelleen elvyttämä terveysteknologian arviointia (HTA) koskeva asetusehdotus tulee työllistämään Portugalia. Ehdotuksen tavoitteina on parantaa innovatiivisten terveysteknologioiden saatavuutta potilaille EU:ssa, varmistaa resurssien tehokas käyttö ja lujittaa terveysteknologian arvioinnin laatua koko EU:ssa sekä parantaa liiketoiminnan ennustettavuutta. Tammikuussa 2018 annetun ehdotuksen käsittely on edennyt verkkaisesti. Portugali on ilmoittanut jatkavansa neuvotteluja aktiivisesti tavoitteenaan neuvoston yleisnäkemyksen saavuttaminen kautensa aikana.

Kautensa loppupuolella Portugali aikoo tuoda neuvoteltavaksi päätelmät lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden tasapuolisesta saatavuudesta. Komission marraskuussa antama uusi EU:n lääkestrategia tarjoaa kehiksen tälle keskustelulle. Muita Portugalin omia painopisteteemoja ovat digitaalinen terveys ja globaaliterveys, jonka osalta Portugali jatkaa Suomen puheenjohtajuuskaudella käynnistettyä peräkkäisten puheenjohtajamaiden yhteishanketta EU:n roolin vahvistamiseksi WHO:ssa ja muilla kansainvälisillä areenoilla. Portugalin kauden alkupuolella komissiolta odotetaan uutta EU:n syöväntorjunnan toimintaohjelmaa.

Portugali suunnittelee järjestävänsä kautensa aikana kaksi virallista terveysneuvoston kokousta, 16.3. ja 15.6. Lisäksi ohjelmassa on kolme Lissabonissa järjestettävää korkean tason tapahtumaa: EU:n roolia globaaliterveydessä käsittelevä konferenssi 25.3., lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden saatavuuteen keskittyvä konferenssi 27.-28.4. ja digitaaliseen terveyden konferenssi (4th eHealth Summit) kesäkuussa. Tapahtumat järjestetään virtuaalisesti, mikäli epidemiatilanne ei salli fyysistä kokoontumista.

Sosiaali – ja tasa-arvoasiat

Työllisyys- ja sosiaaliasiat asiat ovat keskeisessä asemassa Portugalin puheenjohtajakauden yleisprioriteeteissa. Portugalin järjestää sosiaaliasioita käsittelevän huippukokouksen Portossa 7-8.5. Se on jatkoa Göteborgissa 2017 järjestetyille huippukokoukselle, jossa valtioiden johtajat sekä Euroopan Parlamentin ja komission johto vahvistivat komission esityksen Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilariksi. Portossa on tarkoitus antaa julkilausuma koskien EU:n sosiaalisen ulottuvuuden kehittämistä. Julkilausumassa tultaneen vahvistamaan komission helmikuun alussa julkaistava tiedonanto koskien Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanoa.

Portugalin kauden prioriteeteina TSTK-sektorilla ovat sukupuolten tasa-arvo, etenkin naisiin kohdistuva väkivalta, vammaiskysymykset, väestön ikääntyminen sekä asunnottomuuskysymykset. Portugali pitää myös tärkeänä viedä päätökseen neuvottelut neuvoston suositukseksi romanien tasa-arvosta, osallisuudesta ja osallistumisesta. Lisäksi vähimmäispalkkaehdotus on korkealla Portugalin prioriteettilistalla.

Portugali pyrkii sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamiseen eurooppalaisessa talouspoliittisessa ohjausjaksossa. Yleisesti Portugali korostaa, että COVID-19-pandemian myötä sosiaali- ja työllisyyssektoreiden merkitys EU:ssa on entisestään kasvanut.

Komissiolta on Portugalin puheenjohtajakauden aikana mahdollisesti tulossa ehdotukset koskien lasten oikeuksia ja hyvinvointia, palkka-avoimuutta ja väestön ikääntymistä (vihreä kirja). Lisäksi komissio antaa vammaisstrategian vuosille 2021-2030 sekä uutta työsuojelustrategiaa koskevan tiedonannon. Työllisyyssektorilla komissio antaa ehdotuksen alustalouden työntekijöiden työoloista ja pääsystä sosiaaliturvaan. Lisäksi komissio suunnittelee julkaisevansa toimintasuunnitelman yhteisötaloudesta, jossa on myös työllisyys – ja sosiaalipoliittinen ulottuvuus.

Portugalin kaudella jatketaan neuvotteluja komission lokakuussa 2020 julkaisemasta ehdotuksesta direktiiviksi riittävistä vähimmäispalkoista. Lisäksi Portugali jatkaa käsittelyä ehdotuksesta neuvoston päätökseksi ratifiointimandaatin antamiseksi jäsenmaille koskien ILO-190 yleissopimusta väkivallan ja häirinnän poistamisesta työelämässä. Portugali aloittaa puheenjohtajakaudellaan trilogit nk. syöpädirektiivin neljännessä päivitysehdotuksesta. Trilogia jatketaan myös ehdotuksesta sosiaaliturvan koordinoitiasetusten päivittämiseksi.

Työ- ja sosiaaliministereiden neuvostot järjestetään 15.3. sekä 14.6. Näiden lisäksi tarkoitus on järjestää epävirallinen työ- ja sosiaaliministereiden kokous 22.-23.2. Se käsittelee komission toimintasuunnitelmaa sosiaalisten oikeuksien pilarin toimeenpanemiseksi. Lisäksi Portugali järjestää korkean tason konferenssit EU:n vammaisstrategiasta ja Istanbulin sopimuksesta huhtikuussa ja asunnottomuudesta kesäkuussa.